

Nr 313.

Av herr **Bengtsson** i Göteborg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 220, angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande.

I proposition nr 220, som avlåtits till riksdagen, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande anvisa dels

till artillerimateriel	kronor	12,170,800: —
» fortifikationsmateriel	»	2,534,300: —
» intendenturmateriel	»	14,980,800: —
» engångskostnader för uppsättande av ett nytt tungt artilleriregemente	»	10,614,892: —
	Summa kronor	40,300,792: —

dels ock att för uppförande av landstormsförråd bevilja, utöver förut av riksdagen anvisade medel ett anslag av 365,589 kronor att av Kungl. Maj:t utav omhänderhavda medel förskottsvis utanordnas för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försäljas, kunna komma att inflyta.

Till detta förslag be vi att få göra följande erinringar:

Enligt vårt förmenande ha de militära utgifterna under de sista årtiondena för vårt lands vidkommande tagit en så stor del av statsutgifterna i anspråk, att landets verkliga bärkraft för länge sedan är överskriden. Det står för oss som en ofrånkomlig plikt att vägra taga ett enda steg mer på denna fördärvliga väg.

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 4 saml. 117 häft. (Nr 313—314.)

År 1887 utgjorde statsutgifterna 106,926,952 kronor. Härav för fjärde huvudtiteln 21,436,636 kronor och för femte huvudtiteln 8,230,741 kronor eller tillsammans för båda de militära huvudtitlarna 29,667,377 kronor.

År 1914 utgjorde statens verkliga utgiftssumma, d. v. s. frånräknat utgifter för kapitalökning, 214,864,400 kronor. Därav utgick under fjärde huvudtiteln 55,234,100 kronor och under femte huvudtiteln 27,942,800 kronor eller tillsammans 83,176,900 kronor.

För år 1916 utgöra fjärde huvudtitelns ordinarie anslag 58,787,189 kronor och de extra anslagen 5,419,625 kronor, vartill komma 39,914,886 kronor till täckande av under år 1914 förskjutna kostnader enligt § 63 regeringsformen eller tillsammans extra anslag 45,334,511 kronor, varigenom hela utgiften för lantförsvaret för år 1916 blir 104,123,700 kronor.

Femte huvudtiteln för år 1916 belöper sig till 24,266,350 kronor ordinarie anslag och till 16,204,250 kronor extra anslag eller tillsammans för femte huvudtiteln 40,470,600 kronor. Tillsammans blir detta på båda de militära huvudtitlarna en totalsumma av 144,594,300 kronor, vartill kommer 29,577,064 kronor engångskostnader för försvaret, detta medan de tio huvudtitlarna tillsammans belöpa sig till 271,991,136 kronor. Medräknas riksdags- och revisionskostnader, räntor på statskulden m. m. samt engångskostnader för försvaret belöpa sig de verkliga statsutgifterna till 336,229,400 kronor.

Att man nu, två år efter denna jätteökning av försvarsbördorna, anser sig kunna komma och begära ytterligare fyrtio millioner kronor för lantförsvaret — jämte 12,229,050 kronor för sjöförsvaret —, synes oss bära vittne om, att ledarna av landets militärväsende icke i tillbörlig grad hålla i minnet, att Sverige är en liten stat på knappast sex millioner invånare. Det ser ut som om ögonmärket för dessa militära ledare endast vore att driva upp våra militära institutioner i tävlan med stormakterna. Vi äro övertygade om att så länge riksdagen beviljar, vare sig den gör det stillatigande eller knorrande, skola dessa herrar begära och på nytt begära pengar utan att ett ögonblick ta hänsyn till vad som kan vara förenligt med landets ekonomiska välfärd.

De nu framställda kraven motiveras med de under kriget framkomna lärdomarna av militärteknisk art.

Det måste anses vittna ganska ofördelaktigt om våra militärens förmåga att överblicka arbetet inom storstaternas arméer, att man ej, när 1914 års härordning uppgjordes, insåg vissa redan långt förut av civila påpekade framtida militära riktlinjer, vilkas riktighet kriget sedan be-

kräftat. Även för stora delar av folket och dess representanter har emellertid lärdomar varit att hämta av händelsernas utveckling såväl inom som utom vårt land under den tid kapprustningen pågått och fått sin logiskt riktiga kulmination i 1914 års världskatastrof.

Vi fastslå, att de militära äskandenas skruv visat sig oändlig, att den ena millionutgiften och utvidgandet av de militära anstalterna ständigt framkallat nya sådana och känna oss övertygade om, att, om ej svenska folket sätter ett allvarligt stopp för det ständigt växande rustningsväsendet, så skall detta inom en snar framtid föra oss fram till ekonomisk ruin.

Vi fastslå tillika, att jämsides med de ökade utgifterna till militärväsendet, ta sig målsmännen för detta militärväsende en allt djärvare ton gent emot landets övriga medborgare, hotande den medborgerliga friheten och t. o. m. grundvalarna för statens bestånd. Samhällets tjänare pocka på att vara dess herrar och från den militära byråkratien sprider sig folkföraktets samhällsröta och hotet mot en frihetsälskande medborgaranda till allt bredare grupper av samhällets civila tjänare. Militaristklickens önsknings utgivas vara vitala samhällsangelägenheter och den civila medborgarens på sunt förnuft och på omsorg om folkets och landets välfärd fotade motstånd mot dessa önsknings betecknas som landsförrädiskt.

Hittills ha dessa missförhållanden dock av stora medborgarlager, om än med knapp nöd och under växande tvivel tolererats, emedan dessa medborgarlager befunnit sig i den tron, att dessa rustningar och denna militära kastanda vore en viktig förutsättning för att de dyrbara militära institutionerna skulle med full kraft kunna verka i sin angivna uppgift att bevara freden genom att bjuda den, som kunde ha för avsikt att överfalla oss, risken av ett så stort och kraftigt motstånd med därav följande förlust för angriparen, som det vore möjligt att prestera med de försvarsorganisationer, som vi med våra resurser kunde förskaffa oss. Denna tro, att rustningarna trygga freden, har emellertid visat sig vara fullständigt falsk. Tvärtom har det varit så, att de militäriskt minst rustande och rustade av Europas stater, ännu efter snart två års världsbrand stå utanför det ohyggliga skådespelet, medan alla jordens bäst rustade stater äro indragna i det och trots alla sina under årtionden för militära ändamål utkastade milliardsummor, äro med hänsyn till såväl sitt folk som sin ekonomi, ödelagda för halva århundraden framåt. Rustningarna ha så litet tryggt freden, att det tvärtom just var de starkast rustade staterna, som med berätt mod kastade sig och andra in i det elände, i vilket de nu befinna sig.

Vi fastslå slutligen, att just den med stora omkostnader år 1914 åstadkomna utökningen av vår armé och flotta för vårt land under det ännu ej tilländagångna kriget inneburit den största faran för ett indragande i detsamma. Det innebär ingen överdrift, utan en fruktansvärd sanning, om vi säga, att vårt land skulle hava både nu och för framtiden varit långt tryggare, om vi icke haft en enda kronas utgift till militära ändamål än nu, då vi i år offra 144,000,000 på detsamma. Ty just den stora utvecklingen av militärväsendet har av inflytelserika grupper, som ivrat för att vårt land skall med berätt mod kasta sig in i kriget, använts som ett huvudskäl för att vi skola störta oss ner i krigsavgrunden. Under denna till icke oväsentlig del från yrkesmilitärt håll ledda propaganda har med hänsyn till våra militära föranstaltningar intagits en mycket utmanande hållning mot främmande makter, vilken hos stora lager av vårt folk ingiver den allvarligaste oro för nuvarande och framtida följder av densamma. Mer än en medborgare i landet misstänker, att syftet med dessa utmaningar just är att skapa oro för framtiden för vårt land, på det att detta måtte på så sätt tvingas till ännu större militära föranstaltningar. En sådan trafik i samma syfte har nämligen under det sista årtiondet bedrivits i flera av de länder, som nu befinna sig i krig med varandra, och den har i ej oväsentlig mån bidragit till att tända krigslågan.

Med hänsyn till dessa erfarenheter beträffande verkningarna av militärväsendets ohäjdade tillväxt tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

Stockholm den 12 maj 1916.

<i>Fabian Månsson.</i>	<i>Magnus Bengtsson.</i>	<i>Thure Widlund.</i>
<i>C. Winberg.</i>	<i>C. O. Johansson.</i> Sollefteå.	<i>Christian Ericson.</i>
<i>Rikard Eronn.</i>	<i>K. Lundberg.</i>	<i>J. H. Erikson.</i>
<i>Ivar Vennerström.</i>	<i>Carl Lindhagen.</i>	<i>Ernst Hage.</i>
<i>K. W. Skareen.</i>	<i>Per Tysk.</i>	<i>Nils Olsson.</i> i Rödningsberg.
	<i>O. W. Stenudd.</i>	